

Репало Валерія Сергіївна,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота», Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава;

Лебедик Леся Вікторівна,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

УРАХУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ПІДГОТОВЦІ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Урахування дидактичних особливостей навчальних дисциплін у підготовці соціальних працівників є актуальною для педагогіки проблемою, адже сьогодні у світі відбувається перехід до реально міждисциплінарних досліджень, коли здійснюється взаємопроникнення знань і методів пізнання в наукових дисциплінах. Аналіз останніх публікацій показує, що проблемам педагогічного проектування як галузі педагогіки присвячено ґрунтовні дослідження вчених, зокрема, В. Безрукової [1], В. Беспалька [2], О. Коберника [3], О. Кучерявого [4], Л. Лебедик [5–7; 10; 12–15], В. Стрельнікова [6; 8–11, 15] та ін.

Характеризуючи цикли підготовки соціальних працівників зазначимо, що цикл гуманітарної підготовки включає філософію, культурологію, іноземну мову, фізичну культуру та інші дисципліни, зміст яких можна визначити як набір найбільш загальних відомостей кожної з наук, що дає у своїй сукупності комплексне уявлення про соціально-культурну сферу сучасного суспільства і орієнтує соціальних працівників на формування власного ціннісного ставлення до суспільних процесів і явищ; озброює сукупністю умінь, необхідних для людини як активного суб'єкта соціального середовища. Цей цикл підготовки

достатньо стандартний для більшості спеціальностей, включаючи ті, для яких ці дисципліни є профільюючими.

Цикл професійної та практичної підготовки включає дисципліни, конкретний зміст яких формується у відповідності із спеціальністю. Вони дозволяють соціальним працівникам набути знання, практичні уміння і навички та оволодіти методами наукових досліджень за напрямом педагогічної галузі науки або практики; формують професійні компетенції.

Проведений аналіз галузевого стандарту, а також аналіз специфіки об'єктів, методів, завдань та головних аспектів провідних наукових галузей дозволяє нам визначити та проаналізувати головні дидактичні особливості навчальних дисциплін, що відтворюють зміст і методи різних наукових галузей, які мають позначатися і враховуватися при проектуванні модульної структури навчальної дисципліни на засадах інтеграції наукових знань.

До головних дидактичних особливостей навчальної дисципліни відносимо такі основні характеристики, які ми згрупували за певними ознаками. Перша група включає характеристики, які є основоположними при виборі дисципліни соціальними працівниками. До них відносяться: предмет, мета, завдання дисципліни; вимоги до початкової підготовки, необхідні для успішного засвоєння дисципліни – знання конкретних понять, модулів, дисциплін; володіння певними навичками; мовна підготовка; досвід роботи на комп'ютері, володіння конкретним програмним забезпеченням; досвід практичної роботи в певній галузі тощо; об'єм дисципліни в годинах – співвідношення між теоретичною і практичною частинами дисципліни; адресат дисципліни – соціальні працівники.

Друга група характеристик є фактично стислою характеристикою змісту дисципліни. Вона включає: основні поняття дисципліни – перелік понять; методи дисципліни – характеристика методичного апарату, який забезпечує дослідження основних понять, об'єктів, процесів, що вивчає дана дисципліна; основні проблеми дисципліни – перелік проблем, що є провідними науковими

проблемами даної галузі; зв'язок дисципліни із сучасним станом науки і практики – виділення сучасного, нового, проблемного матеріалу.

Третя група характеристик є визначальною щодо місця дисципліни в системі підготовки соціальних працівників. До цієї групи належать такі дидактичні характеристики: зв'язок із іншими навчальними дисциплінами – перелік навчальних дисциплін різних циклів підготовки, для опанування яких необхідні знання, уміння, навички, методи пізнання, що забезпечується вивченням даної навчальної дисципліни; спрямованість навчальної дисципліни на саморозвиток і на розвиток загальнопредметних та загальноінтелектуальних умінь соціальних працівників – перелік умінь із властивостями переносу на інші галузі діяльності, що здатна формувати дана дисципліна (наприклад, узагальнення, аналіз, синтез, класифікація, оцінювання, абстрагування, моделювання, висування гіпотез, виділення головного, формування проблем, усвідомлення, рефлексія); галузі застосування одержаних знань і умінь – перелік галузей; зв'язок дисципліни із сучасними інформаційними технологіями – представлення сучасних інформаційних технологій як інструмента опанування даною дисципліною: як саме і з якою метою використовуються у навчанні універсальні та професійно-орієнтовані програмні засоби.

Четверта група поєднує характеристики, які визначають характер навчального процесу. До них належать: специфічна технологія організації навчального процесу з навчальної дисципліни – характеристика адекватних для конкретної дисципліни технологій навчального процесу (різні види лекцій – лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна лекція, вступна, оглядова, заключна тощо; різні види семінарів – семінар запитань і відповідей, розгорнута бесіда, коментоване читання, дискусія, конференція, ділова гра, мозковий штурм, прес-конференція, спецсемінар тощо; лабораторні роботи різних видів; експеримент; робота з реальними об'єктами та інші); характеристика основних видів навчальної діяльності соціальних працівників; специфічність навчання даній

навчальній дисципліні, яка спирається на специфіку змісту дисципліни, особливості діяльності соціальних працівників його засвоєння, особливості можливостей викладача з організації цієї діяльності; характеристика основних пунктів контролю – контроль початкового рівня підготовки, проміжний контроль та його форми (контрольні роботи, колоквіуми, домашні завдання, захист лабораторних робіт, захист курсових робіт тощо), підсумковий контроль і форми його проведення.

Отже, навчальна дисципліна є педагогічно обґрунтованою системою знань, вмінь та навичок, що уособлюють основний зміст і методи однієї чи кількох галузей науки, техніки, мистецтва тощо, а особливості навчальної дисципліни значною мірою зумовлені особливостями відповідної науки, що слід враховувати у підготовці соціальних працівників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Безрукова В. С. Педагогика: Проективная педагогика: учебник. Екатеринбург: Деловая книга, 1996. 342 с.
2. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии. М. : Педагогика, 1989. 190 с.
3. Коберник О. М. Теорія і методика психолого-педагогічного проектування виховного процесу в школі: Навч.-метод. посіб. К. : Науковий світ, 2001. 182 с.
4. Кучерявий О. Г. Модульно-розвивальне навчання у вищій школі: аспекти проектування. Донецьк : ДонНУ, 2006. 304 с.
5. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності соціального педагога в умовах інноваційних змін у системі післядипломної освіти. *Неперервна освіта: здобутки, проблеми, перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., приуроченої 80-річчю від дня заснування Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти (м. Тернопіль, Україна, 23 груд. 2020 р.). Науковий, методичний, інформаційний збірник ТОКІППО / Редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Т. В. Магера, М. П. Мамус, М. А. Мартинів, Т. О. Сергуніна. Тернопіль: ТОКІППО, 2020. С. 136 – 141.
6. Лебедик Леся, Стрельніков Віктор. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49 – 53. URL : http://isp.poippo.pl.ua/article/view/212383/pdf_76
7. Лебедик Л. В. Теоретичні та методологічні аспекти фахового зростання особистості майбутнього соціального працівника в умовах особистісно-орієнтованого навчання. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. (26–27 листоп. 2020 р., Бердянський державний педагогічний університет). Бердянськ, 2020. С. 59 – 61.
8. Стрельніков В. Ю. Акмеологічний підхід до підготовки фахівців із соціальної роботи. *Дидаскал*: часопис: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю

«Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 17–18 листоп. 2020 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 21. С. 160 – 163.

9. Стрельніков В. Ю. Інноваційні технології підготовки соціальних педагогів до роботи в умовах спеціальних навчальних закладах. *Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Полтава, 1–2 жовт. 2009 р.). Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2009. С. 181 – 188.

10. Стрельніков В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток креативності майбутнього фахівця соціальної роботи в епоху цифрової реальності. *Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (Київ, 25, 26 трав. 2021 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 201 – 207.

11. Стрельніков В.Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

12. Троценко І. В., Лебедик Л. В. Технологія проектування модульної структури навчальної дисципліни на засадах інтеграції наукових знань. *Зб. наук. статей магістрів факультету харчових технологій, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу ПУЕТ за результатами наук. досліджень 2011-2012 навч. р.* Полтава: ПУЕТ, 2012. 225 с. С. 200 – 205.

13. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School*: monograph / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 155–162. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8840>

14. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment*, Volume 8. № 3. 2020. pp. 472 – 484.

15. V.Yu. Strelnikov, L.V. Lebedyk, T.V. Hura, S.I. Sysoieva, S.V. Stankevych, E.V. Shapovalova, O.Ye. Avilova. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349 – 351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>.

УДК 378.147

Саприкіна Ольга Петрівна,
старший викладач кафедри суспільно-гуманітарної освіти Рівненського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, магістр педагогіки вищої школи, м. Рівне

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У сучасному розумінні процес навчання розглядається як процес взаємодії між учителем і учнями з метою їх залучення до засвоєння певних знань та удосконалення відповідних навичок і вмінь. Педагоги за цієї умови